

Redovisning av Uppdrag om insatser för att stärka läslovet

U2018/02093/S

Sammanfattning

Härmed redovisas uppdraget att genomföra kontinuerliga och långsiktiga insatser för att stärka läslovet, enligt regeringsbeslut 2018-05-03 (Dnr 2018:1014).

Under 2018 – 2020 har Skolverket inom ramen för uppdraget tagit fram en webbsida på skolverket.se där stödmaterial och länkar kring läslovet är samlat. Till webbsidan har nytt didaktiskt stödmaterial tagit fram. Olika typer av kommunikationsinsatser har också genomförts i relation till läslovet.

Innehåll

Redovisning av Uppdrag om insatser för att stärka läslovet.....	1
Sammanfattning.....	1
1. Bakgrund.....	2
1.1. Syfte och mål.....	2
1.2. Utgångspunkter för innehåll, utformning och genomförande.....	2
1.2.1 Samråd.....	3
1.2.2 Barnkonsekvensanalys (Prövning av barnets bästa).....	4
1.2.3 Målgruppsanpassning.....	4
2. Genomförande.....	5
2.1 Stödmaterial.....	5
2.2 Kommunikationsinsatser.....	6
2.2.1 Extern samverkan.....	6
2.2.2 Sociala media.....	6
2.2.3 Samordning med andra uppdrag.....	6
3. Uppföljning.....	7
4. Skolverkets kommentarer.....	8

1. Bakgrund

Skolverket fick i maj 2018 regeringsuppdraget att genomföra kontinuerliga och långsiktiga insatser för att stärka läslovet från och med 2018¹. Till grund för uppdraget anges bland annat att:

- förmågan att läsa och skriva utgör grundläggande kunskaper som elever behöver för hela skoltiden och i alla ämnen
- god läsförmåga är en viktig förutsättning för att kunna delta i ett demokratiskt samhälle
- läsfrämjande insatser i och utanför skolan behöver ses i ett sammanhang och samverka i högre utsträckning än i dag
- barns och elevers intresse, motivation, engagemang och läsattityd påverkar vilken läsförmåga och vilken lust till läsning på fritiden de utvecklar.

1.1. Syfte och mål

Målsättningen med uppdraget att genomföra insatser för att stärka läslovet är att etablera läslovet både som begrepp och som företeelse. Syftet med insatserna är att väcka nyfikenhet för de möjligheter som skönlitteratur och sakprosa kan ge, samt stimulera läsintresset hos barn och elever oavsett kön i förskola, förskoleklass, fritidshem samt grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola. I uppdraget ska folkbibliotekens och skolbibliotekens verksamhet särskilt beaktas.

Läsfrämjande insatser i och utanför förskolan och skolan behöver ses i ett sammanhang och samverka i högre utsträckning än i dag. Insatserna kan bidra till att ge barn och elever mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser. Mot bakgrund av detta anser regeringen att insatser före, under och efter läslovet kan främja intresset för läsning och litteratur samt bidra till att barn och elever blir bättre rustade för ett aktivt deltagande i framtida studie- och yrkesliv. Därför har regeringen uppdragit åt Skolverket att genomföra långsiktiga och kontinuerliga insatser för att stärka läslovet.

1.2. Utgångspunkter för innehåll, utformning och genomförande

Skolverket har planerat insatser för att stärka läslovet genom att:

- inventera myndighetens pågående insatser och aktiviteter inom området,
- genomföra samråd med olika myndigheter, organisationer och personer,

---

¹ Uppdrag till Statens Skolverk av att svara för insatser för att stärka läslovet. U2018/02093/S

- undersöka vilka möjliga synergieffekter, internt och externt, som kan skapas genom samverkan.

Representanter från olika nivåer och funktioner har bjudits in i syfte att få en bredd på diskussioner, förslag på vad uppdraget bör innehålla och hur det bör utformas. Skolverkets plan bygger på myndighetens kunskaper och erfarenheter samt de förslag och synpunkter som framkommit vid samråden.

1.2.1 Samråd

I december 2018 genomfördes ett inledande samråd för att inhämta kunskaper och erfarenheter från andra berörda myndigheter och relevanta aktörer. Externa medverkande på samrådet var Läsrörelsen, Kulturrådet, Kungliga biblioteket, Svenska Biblioteksföreningen, Myndigheten för tillgängliga medier, Sveriges kommuner och regioner² samt en utvecklingslärare inom fritidshem. Samrådet berörde bland annat:

- likvärdighetsfrågan,
- hur vi ska kunna nå alla barn och unga,
- vad det innebär att läslovet är just ett lov utifrån de medverkande aktörernas perspektiv samt barns perspektiv.

Under diskussionerna lyftes bland annat vikten av att aktiviteter under läslovet ska bygga på frivillighet och inspiration – och att detta behöver kommuniceras. Viktiga aktörer under själva lovet blir bibliotekarier på folkbiblioteken och lärare i fritidshem.

Samrådet enades om att:

- läslovet ska handla om lustfyllt läsande och att stimulera läsintresse
- aktiviteter behöver samordnas mellan myndigheter och berörda organisationer.

Enighet rådde även kring vikten av att beakta de synpunkter och utmaningar som identifierades i Skolverkets beredning:

- Skolverket bör arbeta kontinuerligt med läsfrämjande ur ett bredare perspektiv som inte är knutet till ett specifikt lov.
- Värdet av läsfrämjande arbete på övergripande nivå behöver kommuniceras av Skolverket till målgrupperna även i relation till läslovet. Det kompensatoriska uppdraget kan då vara en utgångspunkt för att undvika att fokus hamnar på läsläxor eller andra hemuppgifter under lovet.

Samråd har genomförts från 2018 och framåt en gång per termin med representanter från ovanstående myndigheter och organisationer. Syftet är dels att

---

² Dåvarande Sveriges kommuner och landsting.

samordna aktiviteter och kommunikation i samband med läslovet, dels att byta erfarenheter utifrån respektive verksamhets läsfrämjande arbete.

1.2.2 Barnkonsekvensanalys (Prövning av barnets bästa)

I uppdraget till Skolverket framgår att vi i verksamheten ska analysera konsekvenserna för barn med särskild hänsyn till barnets bästa. FN:s barnkonvention §31 om varje barns rätt till lek, vila och fritid behöver tas i beaktning i planering av uppdraget.³ I enlighet med uppdraget genomförde Skolverket en barnkonsekvensanalys⁴ (numera prövning av barnets bästa), det vill säga en förhandsprövning av vilka konsekvenser ett tänkt beslut kan ha för barn och unga. Eftersom insatsen för att stärka läslovet bedöms vara uppenbart för barnets bästa genomfördes en så kallad enklare prövning, enligt Barnombudsmannens stödmaterial⁵. Detta gjordes innan planering av uppdraget och genomförande av aktiviteter.

I barnkonsekvensanalysen framkom att läslovet inte ska bidra till att öka befintliga skillnader mellan elever vad gäller förutsättningar och läsintresse. Även förutsättningar för nyanlända elever och elever med funktionsnedsättning behöver tas i beaktning. Andra centrala utgångspunkter att beakta är att ansvaret för aktiviteter inte ska hamna hos vårdnadshavarna eftersom även detta kan leda till ökade skillnader.

1.2.3 Målgruppsanpassning

Ett vägval för Skolverket är att aktiviteterna inom uppdraget inte syftar till att barn och elever ska delta i verksamhet i skolan under lovet eller att vårdnadshavare ska behöva ta ansvar för t ex läsning i hemmet, eftersom det skulle kunna missgynna redan utsatta elevgrupper och öka ojämlikheten. Aktiviteter kan istället erbjudas av kommunen på liknande sätt som sport- och andra aktiviteter erbjuds under sportlovet. Med denna inriktning ligger Skolverkets fokus på att stimulera läsintresse och läslust under hela året och inte bara i samband med läslovet.

Skolverkets målgrupp avgränsades i stödmaterial till pedagogisk personal samt personal i skolbiblioteken. Skolverkets kommunikation och aktiviteter har inriktats mot kompetenshöjande aktiviteter för berörda målgrupper före, under och efter

---

³ Enligt §31 ska konventionsstaterna erkänna barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations- och fritidsverksamhet.

⁴ 2018:1615

⁵ Prövning av barnets bästa, Ett stödmaterial för beslutsfattare och tjänstepersoner, www.barnombudsmannen.se

läslovet med syfte att stimulera läsintresset hos barn och elever i förskoleklass, fritidshem samt grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

Förskolan

I uppdraget ingår barn i förskolan. Innehåll och genomförande av uppdraget ser till stora delar annorlunda ut för denna målgrupp, eftersom förskolan inte har något läslov. Det finns inte heller några specifika aktiviteter kopplade till läslovsveckan på exempelvis folkbiblioteken för målgruppen förskola. Ett undantag är Kulturrådets aktiviteter kring läslovet, som i viss mån berört förskolan. Dessa har kommunicerats till målgruppen i samband med Skolverkets övriga långsiktiga satsningar på läsfrämjande åtgärder.

Folkbiblioteken och skolbiblioteken

Enligt uppdraget ska Skolverket ta särskilt beaktande av folkbibliotekens och skolbibliotekens verksamhet. Samrådet 2018 med Läsrörelsen, Kulturrådet, Kungliga biblioteket, Svenska Biblioteksforeningen, Myndigheten för tillgängliga medier och Sveriges kommuner och regioner kom fram till att skolbibliotekarier inte är i behov av ytterligare stöd kring att stimulera elevers läsintresse. Samma resultat gav enkätundersökningar genomförda bland skolbibliotekarier 2018⁶. Något som framkom genom samråd och enkäter var utmaningen att få lärare att i högre grad samverka med skolbibliotekarierna. Även folkbibliotekens svårighet att nå ut med sina kampanjer till skolorna lyftes. Stödmaterialet har därför övervägande riktat sig till lärare i skola och fritidshem. Innehållet i aktiviteterna har inkluderat exempel på samverkan med biblioteken och bibliotekarier och information om de aktiviteter som finns på folkbiblioteken under läslovet.

2. Genomförande

2.1 Stödmaterial

Under 2018 skapades en webbsida för läslovet på skolverket.se⁷. Webbaterialet inkluderar:

- Länkar till Läsrörelsens sida laslov.se med bland annat kalendarium och förteckning över de aktiviteter som sker i Sveriges kommuner under v.44.
- Tematiskt samlat stödmaterial framtagen av Skolverket, som vetenskapliga artiklar, metoder, bildreportage och undervisningsfilmer. Materialet är organiserat under rubriker som exempelvis högläsning, läsande förebilder,

---

⁶ Skolverkets konferens för skolbibliotekarier i Göteborg 2018.

⁷ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/vack-laslusten-infor-laslovet>

läslust för elever med kommunikativa och kognitiva svårigheter samt jämställdhet.

- Länkar och material från andra relevanta aktörer som Kulturrådet, Filminstitutet och Litteraturbanken.

Sidan revideras varje höst inför läslovet då även nytt stödmaterial tas fram.

2.2 Kommunikationsinsatser

2.2.1 Extern samverkan

Kommunikationen kring läslovet görs i samverkan mellan Skolverket och andra myndigheter och organisationer. Samverkan görs genom att dela information och länkar på respektive webbsidor och sprida information om relevanta läsfrämjande aktiviteter under konferenser, utbildningar och andra mötesplatser.

2.2.2 Sociala media

Inför läslovet görs inlägg på Facebook och Instagram som riktas till olika målgrupper. Inläggen länkar till stödmaterial om lässtimulerande arbete som publicerats på Skolverkets webbsida om läslovet. Stödmaterial uppdateras kontinuerligt och syftar till att:

- väcka nyfikenhet för de möjligheter som arbetet med skönlitteratur och sakprosa kan innebära,
- stötta vuxna i skolan och fritidshemmet i deras arbetet med att stimulera läsintresset hos barn och elever,
- ge inspiration och konkreta tips på arbetssätt.

Målgrupper är lärare i grundskolan och motsvarande skolformer samt lärare i fritidshem.

2.2.3 Samordning med andra uppdrag

Information om läslovet sprids genom kommunikationsinsatser som görs av Nationellt Centrum för språk-, läs- och skrivutveckling (NCS) samt Läslyftet och som består av:

- NCS nyhetsbrev
- utbildningar för språk-, läs- och skrivutvecklare
- samordningsmöten för regionala nätverksledare för språk-, läs- och skrivutvecklare
- utbildningar för handledare i Läslyftet i skolan och förskolan
- arbetsmöten för lärosäten i samband med Läslyftet i skolan och förskolan

Information har även gått ut i Skolverkets nyhetsbrev och i kommunikation riktad till skolbibliotekarier och förskollärare.

3. Uppföljning

Webbstatistik

Under perioden 2019 – 2020 (9 nov 2019 – 9 nov 2020) har Skolverkets webbsida [Väck läslusten inför läslovet](#) visats 6667 gånger. Merparten av sidvisningarna (4435) skedde 1 sept – 28 okt 2020.

Facebookinlägg

Förutom antalet som har kommenterat eller klickat på ”gilla” eller motsvarande finns statistik för hur många som har klickat in sig på inlägget i sitt flöde och hur många som sedan har klickat vidare på de länkar som är bifogade varje inlägg. Följande inlägg publicerades 2020:

[Läslovet närmar sig – utveckla ditt berättande i undervisningen!](#)

Potentiell räckvidd: 7 384 konton

Inläggsklick: 62

Länkklick: 48

Reaktioner: 54 gilla-markeringar, kommentarer och delningar
(interaktionsfrekvensen 1%)

[Väck läslusten inför läslovet genom drama och estetiska uttryck](#)

Potentiell räckvidd: 7 844 konton

Inläggsklick: 118

Länkklick: 98

Reaktioner: 144 gilla-markeringar, kommentarer och delningar
(interaktionsfrekvensen 2%)

Motsvarande inlägg på Instagram, 2 okt:

Potentiell räckvidd: 2 800 konton

Interaktionsfrekvens: 1,66% (41 gilla-markeringar och 6 som sparade inlägget)

[Väck läslusten inför läslovet genom litteratursamtal – i skolan och hemma.](#)

Potentiell räckvidd: 7 469 konton

Inläggsklick: 92

Länkklick: 83

Reaktioner: 91 gilla-markeringar, kommentarer och delningar
(interaktionsfrekvensen 2%)

Det verkar inte finnas någon omedelbar korrelation mellan besöksfrekvensen på Skolverkets webbsida och antalet länkklick i puffarna på Facebook, trots att de

sammanfaller i tid. Antalet inläggs Klick har också sjunkit markant sedan 2018. Detta kan möjligen förklaras genom att läslovet som begrepp var nytt 2018 och väckte då en del diskussioner och uppmärksamhet i media. En ytterligare förklaring kan vara den speciella situation som råder kring pandemin, eftersom resultaten går i linje med Skolverkets övriga inlägg på sociala medier under hösten 2020⁸.

Det är till synes få huvudmän som använder begreppet läslov på sin hemsida med läsårsdata, men i några fall förekommer begreppen höstlov och läslov parallellt i skolors informationskanaler.

4. Skolverkets kommentarer

Att nå fram till rektorer och huvudmän är avgörande för att skapa förutsättningar för samverkan mellan lärare och skolbibliotekarier samt för att bidra till den önskade utvecklingen att skolan som helhet präglas av ett språk-, läs- och skrivutvecklande förhållningssätt. Det är viktigt att läslovet som begrepp och företeelse är förankrat hos rektor om exempelvis skolbibliotekarier ska få mandat att utveckla och sprida aktiviteter kring läslovet. För att så långt som möjligt verka i den riktningen bör Skolverket i olika sammanhang synliggöra och poängtera värdet med läsfrämjande aktiviteter under hela året och lyfta begreppet läslov i olika sammanhang, eftersom det skickar viktiga signaler till målgruppen. Insatserna kring läslovet har hittills haft begränsade möjligheter att påverka rektorer och huvudmäns agerande. En utmaning är de få tillfällen som finns att nå ut till målgruppen rektorer, eftersom många insatser trängs om utrymmet i de olika informationskanalerna.

Det är inte obligatoriskt för huvudmän eller rektorer att använda sig av begreppet läslov eller att agera utifrån att det är ett läslov och kan inte heller vara det eftersom eleverna inte befinner sig i skolan. Detta innebär också att uppdraget utifrån Skolverkets perspektiv blir komplext, med sin tydliga koppling till aktiviteter under barn och elevers fritid.

En ytterligare utmaning är ett begränsat intresse för läslovet som företeelse och begrepp inom utbildningsområdet. Begreppet används av bokhandeln, bokförlag och andra företag och verksamheter knutna till litteratur och kultur, men verkar inte ha fått samma fäste i skolans värld. Den jämförelsevis korta tidsperiod på två år som Skolverkets kommunikationsinsatser har pågått kan här tas i beaktande, utifrån att höstlovet är ett sedan lång tid etablerat begrepp och ändrade vanor tar tid att etablera.

---

⁸ Uppgifter från avdelningen för kommunikation 201110.

I det fortsatta arbetet kommer Skolverket ta fram en uppdaterad kommunikationsplan där vi ska undersöka hur vi kan nå våra målgrupper, främst nyckelgrupper som rektorer och huvudmän, och motverka den nedåtgående trenden vad gäller intresse för läslovet. Även stödmaterialet ska utvecklas med fler inspirerande exempel på läsfrämjande verksamheter inom fritidshem och samverkan mellan skolbibliotekarie och lärare.